

Esitys Korkeasaaren ja Seurasaaren vastaisesta hoidosta.

HELSINGIN KAUPUNGIN

RAHATOIMIKAMARI

Syysk. 17 p:nä 1920.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

N:o 1036.

Sittenkun Kaupunginvaltuusto lähetepäätöksellä helmikuun 11 päivältä 1920 on anonut rahatoimikamarin lausuntoa komitean mietinnöstä Korkeasaaren ja Seurasaaren vastaista hoitoa koskevasta asiasta, on rahatoimikamari tämän kysymyksen yhteydessä käsitellyt Valtuuston lähetteen mukana toukokuun 22 päivältä 1917 kamarille lausunnon antamista varten toimitettua „Societas pro Fauna et Flora Fennica“ seuran Kaupunginvaltuustolle tekemää anomusta luonnonsuojeluslautakunnan asettamista koskevassa asiassa.

Sekä yllämainitusta komitean mietinnöstä että „Societas pro Fauna et Flora Fennica“ seuran anomuksesta on rahatoimikamari pyytänyt Yleisten töiden hallituksen lausuntoa. Yleisten töiden hallituksen lausunto perustuu hallituksen asiaa varten asettaman komitean ja kaupungin asemakaava-arkkitehdin esittamiin näkökohtiin. Jälkimmäisen lausunto kohdistuu pääasiallisesti ulkomuseon siirtämiseen Seurasaarelta Meilahteen, ja on rahatoimikamari siitä jo kirjelmässä N:o 1022 syyskuun 1 päivältä 1920 tehnyt Kaupunginvaltuustolle esityksen. Yhtyen hallituksen asettaman komitean lausuntoon ehdottaa Yleisten töiden hallitus puolestaan:

a) että Korkeasaari olisi kokonaan luovutettava eläintarhan käytettäväksi, jotta tämä voitaisiin järjestää tarkoitustaan vastaavalla tavalla ja että kävijöiltä kannettaisiin pieni pääsymaksu, kuten kaikkialla muuallakin zoologisissa tarhoissa;

b) että Mustikkamaa, lukuunottamatta niitä osia, jotka nykyään ovat luovutetut teollisuustarkoituksia varten, ensi tilaisuudessa luovutettaisiin varsinaiseksi kansanpuistoksi;

c) että ulkomuseolle Seurasaarella, joka olisi säilytettävä kansanpuistona, vastaisuudessa luovutettaisiin sopiva alue Toivolan laaksossa Meilahdessa, ja että museolle olisi varattava sen hallussa nykyisin oleva alue rannan ja tien välillä, jotta sen rakennuksia ei tarvitsisi siirtää toiseen paikkaan ja

d) että saarten hoitoa ja luonnonsuojelusta varten asetettaisiin erityinen lautakunta ja että toimihenkilönä lautakunnan alaisena toimisi mahdollisimman suurella toimivallalla varustettu virkamies eli intendentti, joka, koska eläintarhan hoito tuskin tuottaa täyttä työmäärää, muutenkin olisi rahatoimikamarin käytettävissä.

Yleisten töiden hallitus esittää mielipiteensä perusteeksi:

että Kaupungin Yleisten töiden virkailijoilla jo nykyisine tehtävineen on yllin kyllin työtä;

että saarten hoitoon kuuluu myöskin tehtäviä, joihin, kuten eläintarhan järjestelyyn, vaaditaan erityisiä edellytyksiä ja ammattitietoja;

että saarten hoidon jakeleminen sen eri toimintatapaansa ja vaatimusten mukaan kahden viraston — hallituksen ja rahatoimikamarin — välillä, olisi käytännöllisesti hankalaa ja toimintakulkua hidastuttavaa sekä helposti johtaisi erimielisyyksin kummankin toimivallasta. Hallitus tulee siihen johtopäätökseen, että saaret laitoksineen myöskin omiin etuihinsa nähden parhaiten olisi yhden ainoan viraston hoidettavana ja päätösvallan alaisena, sekä esittää, että saarten hoitoa varten olisi asetettava erityinen lautakunta, jossa pätevät ammattimiehet olisivat edustettuina, kuten joku käytännöllinen liikemies, eläintieteellisesti sivistynyt koulu- tahi tiedemies sekä joku saarten yleiseen hoitoon perehtynyt henkilö. Tämä lautakunta, jolle myöskin annettaisiin tehtäväksi toimia luonnonsuojeluksen puolesta kaupungin luonnonmailla, tulisi luonnollisesti tarpeen vaatiessa kääntymään ammattilausuntoa ja avustusta varten Hallituksen puoleen. Toimihenkilönä lautakunnan alaisena toimisi edellä mainittu virkamies saarten intendenttinä, ja olisi hän sekä virka- että palkka-asemaansa nähden asetettava työnsä ja toimivaltansa mukaan muitten saman vertaisten kaupungin virkamiesten rinnalle.

Rahatoimikamari on puolestaan katsonut voivansa pääasiassa kannattaa komitean ja Yleisten töiden hallituksen lausumia mielipiteitä. Kuitenkin katsoo kamari mahdottomaksi toistaiseksi luovuttaa Korkeasaarta yksinomaan eläintarhan käytettäväksi syystä, että sopivista kansanpuistoista on edelleen puutetta olemassa eikä Mustikkamaata ilman järjestelyä voida heti kansanpuistoksi muuttaa. Korkeasaaren tulisi sen vuoksi kamarin mielestä toistaiseksi palvella kahta tarkoitusta: olla sekä kansanpuistona että eläintarhana.

Sen kautta että Mustikkamaan ne osat, jotka eivät ole luovutetut teollisuustarkoituksia varten, muodostettaisiin kansanpuistoksi, ei tosin Mustikkamaa kokonaan vielä tulisi olemaan kansanpuistona, mutta periaatteellisesti olisi luovuttu saaren edelleen kehittämisestä teollisuutta palvelemaan, ja ajan kysymykseksi jäisi, milloin koko Mustikkamaa luovutettaisiin kansanpuistoksi. Joka tapauksessa olisi Yleisten töiden hallitukselle tämän asian yhteydessä annettava toimeksi ryhtyä sellaisiin toimenpiteisiin, että kansanpuisto saataisiin syntymään Mustikkamaalle. Paitsi Korkea- ja Seurasaarta sekä Mustikkamaata voisi saman

hallinnon alle yhdistää Turholman kansanpuisto, joka nykyään on ollut sangen huonon hoidon ja silmälläpidon alaisena.

Mitä sitten saarten hoitoon tulee, ovat sekä asianomainen komitea että Yleisten töiden hallitus yksimieliset siitä, että saarten hoito jätettäisiin erityiselle virkamiehelle. Eri mieliä on vain ilmaantunut siinä, minkä viranomaisen alaisena mainittu virkamies tulisi toimimaan. Kun komitea esittää sanotun virkamiehen asettamista Yleisten töiden hallituksen alaiseksi, puoltaa taas mainittu hallitus „Societas pro Fauna et Flora Fennica“ seuran esittämää luonnon-suojeluslautakuntaa. Kamari puolestaan on samaa mieltä kuin komiteakin, ette jo olemassa olevien lautakuntien lukumäärää pitäisi ilman erikoisen tähdellisiä syitä lisätä. Nyt kysymyksessä olevassa tapauksessa voinee saarien hoitaja eli intendentti aivan yhtä hyvin huoltaa luonnonsuojeluksesta kuin joku lautakunta, joka jonkun kerran vuodessa kokoontuisi. Kun Yleisten töiden hallitus ei ole halukas ottamaan saarien hallintoa huolekseen ja kun asialle muutoinkin näyttää olevan eduksi, että hallinto keskitetään yksiin käsiin, on rahatoimikamari ollut sitä mieltä, että saarien intendentin tulisi saada mahdollisen suuret valtuudet toiminnassaan ja olisi hän asetettava suorastaan rahatoimikamarin alaiseksi kuitenkin niin, että Kaupunginvaltuusto valitsisi hänet toimeensa. Mutta tästä seikasta samoin kuin intendentin ohjesäännöstä pyytää rahatoimikamari, sittenkun Kaupunginvaltuusto on tehnyt asiassa periaatteellisen päätöksen, esittää oman ehdotuksensa.

Ulkomuseon suhteen on kamari jo kuten mainittu, tehnyt eri ehdotuksen.

Ylläesitetyn perusteella saa rahatoimikamari kunnioittaen Kaupunginvaltuuston päätettäväksi esittää:

että Korkeasaarta, joka vähitellen muodostetaan pää-asiallisesti eläintarhaksi, toistaiseksi käytetään myös kansanpuistona, kuten tähänkin saakka;

että Mustikkamaa luovutetaan kansanpuistoksi, ja että ne osat, joita ei ole vuokrattu teollisuustarkoituksiin ensi tilassa käytettäisiin tähän tarkoitukseen, jota varten Yleisten töiden hallitusta pyydetään tekemään asian vaatiman ehdotuksen;

että Korkea- ja Seurasaaren hoito jätettäisiin erityiselle rahatoimikamarin alaiselle ja Kaupunginvaltuuston valitsevalle virkamiehelle eli intendentille, joka saisi tehtäväkseen muidenkin kansanpuistojen ja n. s. luonnonalueiden hoidon, eritoten luonnon suojelusta silmällä pitäen; sekä

että rahatoimikamari saisi tehtäväkseen laatia niin hyvin ehdotuksen intendentin ohjesäännöksi kuin myös esityksen hänen palkkansa suuruudesta.

Rahatoimikamarin puolesta:

A. L. Hjelmmann.

Aimo Ervasti.

***Komitean mietintö Korkeasaaren ja
Seurasaaren vastaista hoitoa koskevasta
asiasta.***

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Kun Valtuusto 22 p. huhtikuuta v. 1919 oli asettanut komitean „laatimaan ehdotusta Korkeasaaren ja Seurasaaren vastaiseksi hoitamiseksi, erittäin huomioon ottamalla Korkeasaaren eläintarhan edelleen pysyttämisen“, pyytävät allekirjoittaneet, tämän komitean jäsenet, jotka puheenjohtajaksi ovat valinneet tohtori Julius Ailion ja sihteeriksi kutsuneet mainittujen saarten intendentin maisteri Rolf Palmgrenin, kunnioittaen esittää seuraavaa:

Alkuaan ovat sekä Korkeasaari että Seurasaari aiotut yksinomaan kansanpuistoiksi, joissa pääkaupungin yleisö, etenkin sen lukuisa työväestö, voisi viettää kesäisiä joutohetkiään ja pyhäpäiviään vapaassa luonnonhelmassa. Myöhemmin on kuitenkin Korkeasaarelle (v. 1889) perustettu eläintarha ja Seurasaarelle (v. 1909) ulkomuseo. Näillä molemmilla laitoksilla on tosin sellaisenaan suuri kasvattava ja opettava tehtävä, mutta ne pyrkivät yhä enemmän ottamaan alaa varsinaiselta puistoalueelta. Niillä on omat tarkoituksensa ja omat vaatimuksensa, jotka osittain ovat ristiriitaisia kansanpuistojen tarkoitukselle. Tästä molempain saarten kahtalaisesta tarkoituksesta johtuvat suurimmat vaikeudet saarten hoidon ja hallinnon järjestelyssä, jota komitea on suunnitellut seuraavalla tavalla.

Korkeasaari.

Kun eläintarhaa aikanaan suunniteltiin, lausui kysymyksen valmistamista varten Anniskeluyhtiön asettama komitea useita epäilyksiä eläintarhan sijoittamisesta Korkeasaarelle. Niinpä esitettiin m. m., että pääsy Korkeasaarelle on

suurena osana vuotta vaikeaa ja jäähänmenon- ynnä jäänlähtöaikoina melkein mahdotonta, että eläintarhan sijoittaminen saarelle olisi poikkeus alkuperäisestä tarkoituksesta pitää saarta rauhaisana virkistyspaikkana kaupungin työväestölle ja että saari on lisäksi merituulille alttiin asemansa vuoksi vähemmän sopiva eläintarhan paikaksi, koska useimmat eläimet ovat arkoja kylmänkostealle ilmastolle.

Nämä epäilykset pitävät kieltämättä paikkansa. Kokemus on lisäksi osoittanut saarella olevan tällaiselle laitokselle jokseenkin epäedulliset luonnonsuhteet maanpintaan ja -laatuun nähden, joten eläintarhan ylläpitäminen on vaatinut suhteellisesti suurempia kustannuksia kuin jos se olisi perustettu varta vasten ja yksinomaan tätä tarkoitusta varten luovutetulle, kautta vuoden helposti päästävälle ja topografisten suhteiden puolesta suotuisammalle paikalle. Edelleen on huomattava, ettei eläintarhaa ole voitu rajoittaa kansanpuistosta edes jossakin määrin erillään olevaksi alueeksi. Näistä syistä komitea on harkinnut mahdollisuuksia eläintarhan siirtämisestä johonkin sopivampaan paikkaan. Muuan tällainen paikka, joka hyvin vastaisi eläintarhalle asetettavia vaatimuksia ja joka sitä paitsi voisi pelastaa tulevaisuudelle vielä nykyään esiintyvän, erittäin runsaan lintumaailman, on Viikin lahden pohjukka. Sen rannoilla on vaihdellen metsämäkiä ja viljeltäviä paikkoja, jotka muodostaisivat edullisen alueen eläintarhalle. Vastaisuudessa kaupungin kasvaessa tännekin päin tulee seutu varmaan liitetyksi hyvillä kulkuneuvoilla muuhun kaupunkiin. Eläintarhan siirtämiseen olisi nykyinen ajankohta sopiva senkin puolesta, että suunnitellut uutisrakennukset ja kaikki suuremmat korjaustyöt ovat sodan vuoksi jääneet sikseen, joten taloudellinen tappio siitä pääomasta, joka on pantu Korkeasaaren eläintarhaan, vähenisi suhteellisen pieneksi. Mutta kun Viikin alueelle on suunniteltu laajaa tehdasaluetta satamalaitoksineen, täytynee mainitusta ajatuksesta luopua. Eikä kaupungilla näytä olevan eläintarhalle tarjottavana muutakaan tähän verrattavaa paikkaa.

Kun näin ollen Korkeasaari on ainoa kysymykseen tuleva paikka, olisi se komitean mielestä kokonaan luovutettava eläintarhan käytettäväksi, jotta tämä voitaisiin järjestää tarkoitustaan vastaavalla tavalla. Sen sijaan olisi läheinen paljoa suurempi Mustikkamaa, joka kaupungin rakennusviranomaisten eri ker-toja esittämän mielipiteen mukaan olisi luovutettava kansanpuistoksi, mahdollisimman pian tähän tarkoitukseen käytettävä.

Eläintarhan — sen tarkoitusta ja hyödyllisyyttä komitealla, annetun tehtävänsä mukaan, ei ole syytä ottaa puheeksi — tulisi entisen ohjelmansa mukaan rajoittua pääasiallisesti kotimaiseen ja pohjoiseen eläimistöön ynnä sellaisten eläinten pitämiseen, joita sille lahjoittavat laitosta suosivat henkilöt ja joiden hoito tuottamatta sanottavia lisäkustannuksia muuten menee mukiin. Niin olisi eläintarha, sikäli kuin voidaan hankkia tilavia ja muuten tarkoituksenmukaisia hakeja ja suojia, kartutettava siihen laajuuteen, mikä sillä oli ennen

sotaa. Tämä eläintarhan uudestaan kuntoonpano on pääasiallisesti rahakysymys. Komitea on arvioinut, että eläintarhan uudistaminen entiselleen kohottaisi Korkeasaaren vuotuiset ylläpitokustannukset nykyisin hinnoin ja palkoin arviolta noin 250,000 markkaan, lukuunottamatta puiston ja siihen kuuluvain laitosten hoitoon tarvittavaa noin 100,000 markan summaa. Tällöin on rehukustannukset arvioitu 140,000 markaksi, rehimestarin ja eläinten hoitajain palkat 60,000 markaksi ja kulut eläintenostosta, korjaustöistä, polttoaineista, valaistuksesta y. m. 50,000 markaksi. Sopivinta kuitenkin on, että puheenaoleva uudistus tapahtuu asteittain, esim. viiden vuoden kuluessa, joten kustannukset alussa eivät nousisi näin suuriksi.

Laitoksen luonteen kannalta katsoen tuntuu muuten kohtuulliselta, että kävijöiltä kannettaisiin pieni pääsymaksu, kuten kaikkialla muuallakin zoologisissa tarhoissa. Sellainen olisi omansa myös joissakin määrin poistamaan epäkohtaa, joka johtuu siitä, että rajattoman vapaa pääsy saarelle houkuttelee sinne kuritonta nuorisoa ja muuta itsensä hillitsemiseen tottumatonta kansainainesta. Jo kuluvana vuonna on koetteeksi kesäkuun 1 p:stä kannettu laivalipun yhteydessä pääsymaksuna aikuisilta 25 penniä, joten kertyi noin 20,000 markkaa. Tulot pääsymaksuista, jotka voisivat olla pienempiä sunnuntaisin ja juhlapäivinä, isompia arkipäivin, kasvaisivat varmaankin vastaisuudessa, jolloin kaupunki lisäksi voisi ottaa kulkuneuvotkin haltuunsa. Vaikka eläinten viihtyminen ja hoito sekä istutuksien kunnossa pito onkin vaativa suurempaa yleisön liikuntavapauden rajoittamista saarella kuin varsinaisessa kansanpuistossa, saanee pitää varmana, että Korkeasaari edelleenkin tulee olemaan yleisenä virkistyspaikkana työväellekin erittäin suosittu.

Mustikkamaan asema Sörnäisten puolen kaupunginosain läheisyydessä puoltaa osaltaan tämän saaren luovuttamista ulkoilmapuistoksi, niinkuin kaupungin asemakaava-arkkitehdin virastossa on suunniteltu. Siten luotaisiin myös Korkeasaaren eläintarhalle paljon otollisemmat edellytykset kuin tähän asti muodostua varsinaista tarkoitustaan vastaavaksi ja samalla yhdeksi kaupungin nähtävyyksistä.

Komitea ehdottaa sen vuoksi Valtuuston päätettäväksi,

että Korkeasaari luovutettaisiin yksinomaan eläintarhaksi, joka vähitellen on uudistettava entiseen laajuuteensa, ja

että Mustikkamaa ensi tilaisuudessa luovutetaan varsinaiseksi kansanpuistoksi.

Seurasaari.

Valtuusto on päätöksellään 9 p:nä toukokuuta 1911 suostunut siihen, että valtio saa Seurasaarelta noin 10 ha laajuisen alueen toukokuun 1 p:n asti v. 1939. Lopullista sopimusta ei vielä tosin ole tehtynä, mutta mainittua päätöstä on kuitenkin katsottava kaupunkia velvoittavaksi. Komitean ei tarvitse lausua käsitystään siitä, missä määrin vanhaa kansankulttuuria edustava ulkomuseo ja mahdollimman tunnollisesti luonnontilassa säilytettävä kansanpuisto luonteeltaan sopivat yhteen. Viitaten alussa esitettyihin viikouksiin saaren hoidossa ja hallinnossa sen kahtalaisen tarkoituksen takia, on lisäksi toteaminen, että mainittu päätös on epäedullinen kansanpuistolle, eikä se ole erikoisen suotuista ulkomuseollekaan.

Jo takavuosina oli saari suurina juhlina täynnä ulkoilmaelämää viettävää yleisöä, jota tämä ihana luonnonhelmi vastakin, kaupungin väestön lisääntyessä, tulee varmaankin yhä suuremmassa määrässä houkuttelemaan puoleensa. Mutta yllä mainittu Valtuuston päätös supistaa kansanpuistoaluetta $\frac{1}{4}$ osalla. Mitä erittäin ulkomuseoon tulee, olisi sille edullista, jos se saisi vapaasti hallita ja tarkoituksensa mukaan muodostella aluettaan. Lopulliseen sopimukseen ulkomuseoalueen luovuttamisesta on kuitenkin aiottu m. m. se ehto, että alueella olevaa metsää ei saisi etnografisessa tarkoituksessa ensinkään poistaa. Eri rakennukset vaativat erilaista ympäristöä, mutta miltä näyttääkään maalaistalo, jonka ympärillä tavallisesti ei ole puita ensinkään, tiheän havumetsän keskuudessa. Ja miltä näyttää siinä herrastalo, jota alkuperäisellä paikallaan on ympäröinyt lehteviä puita, pensaita ja istutuksia, ja johon ovat johtaneet kauniit lehtokujat. Oikeata ympäristöä ja oikeata tunnelmaa ulkomuseo ei voi antaa rakennuksilleen luonnonpuistossa tai metsässä. Ulkomuseon kannalta olisi myös tärkeätä saada varmuus siitä, ettei sen rakennuksia tarvitse siirtää, koska nämä siirrosta aina kärsivät. Sitäpaitsi lienee Seurasaaren ilmasto havaittu liian kosteaksi ja sentäki epäedulliseksi rakennusten säilymiselle.

Lähitulevaisuudessa on Seurasaarelle aiottu siirtää paitsi muutamia pienempiä myös useita isoja rakennusryhmiä, nimittäin talonrakennus Kuortaneelta, toinen Närpiöstä, ja Kahiluodon herrastalon päärakennus. Olisi senvuoksi suotavaa, että ulkomuseolle heti osotettaisiin toinen yhtä edullinen tai edullisempi paikka pysyvästi ja vapaasti käytettäväksi. Jos sinne alunpitäen asetattaisiin yllämainitut ja muut vastedes hankittavat rakennusryhmät, ei olisi pelkoa ainakaan näiden poismuutosta, ja sinne tulisi siten muutenkin edullisissa oloissa kehittymään varmaankin museon pääosa. Seurasaarelle jäisi toistaiseksi museon haaraosastona siellä nykyisin olevat suhteellisesti vähäiset rakennusryhmät, kunnes nämäkin voitaisiin viimeistään vuokraajan loppuun kuluttua, siirtää pääosan yhteyteen. Komitea on ajatellut useampia eri paikkoja ulkomuseota varten ja on lopulta tullut, neuvoteltuaan kaupungin asemakaava-arkitehdin kanssa, siihen

päätökseen, että edullisimpana paikkana tähän tarkoitukseen on pidettävä Toivolan huvilan takaista aluetta Meilahdessa. Puheena on tosin ollut yliopiston siirtäminen sinne, mutta kun tämä suunnitelma nyt näyttää raukeavan, olisi alue vapaasti käytettävissä.

Komitea ehdottaa siten Valtuuston päätettäväksi,

että ulkomuseolle luovutetaan vakinaisesti käytettäväksi enintään 10 ha. laajuinen alue Toivolan huvilan takaa Meilahdessa.

Saarten hoito.

Puheenaolevain saarten ja etenkin Korkeasaaren eläintarhan hoitoa varten voidaan lähinnä ajatella kaupungin useiden muiden laitosten tapaan lautakuntaa, johon kuuluisi m. m. innokkaita asianharrastajia, niistä ainakin joku luonnontieteilijä. Mutta toiselta puolen vaatii näiden saarten hoito — niiden rakennukset, eläinhäkit, rehujen hankinta, istutukset, ravintolaliike, kulkuneuvojen järjestely y. m. — siksi monipuolista kokemusta, että on vaikeata saada tätä edustetuksi vuosittain uudestaan valittavassa lautakunnassa. Komitea ei ole senvuoksi tahtonut ehdottaa kaupungin lukuisain lautakuntain lisäksi yhtä uutta lautakuntaa, vaan luulee asian olevan käytännöllisimmin järjestettävissä siten, että näiden saarten hallinto jätetään kaupungin Yleisten töiden hallitukselle, ja että tämän käytettäväksi saarten sekä eläintarhan hoitoa varten asetetaan erityinen (nykyistä intendenttiä vastaava) virkamies, jolta olisi vaadittava toimeen tarvittavat edellytykset. Tämän virkamiehen tehtäväksi voitaisiin jättää muidenkin kansanpuistojen hoito, eritoten luonnonsuojeluksen silmälläpito.

Viimeiseen eli luonnonsuojelusseutujen valvomiseen nähden on eräässä suhteessa paljon toivomisen varaa, kuten tässä lopuksi sallittakoon huomauttaa. Olisi suotavaa, että huolehtiminen alkuperäisen luonnon, luonnonkauneuden ja erikoisten luonnonmuistomerkkien säilyttämisestä ulotettaisiin myös niihin kaupungin ympäristössä oleviin, kunnalle kuuluviin maihin, jotka eivät vielä ole otetut käytäntöön muutakaan tarkoitusta, kuten viljelystä, asutusta, kauppaa tai teollisuutta varten, kunnes ne osittain joutuvat käytäntöön. Nyt tällaiset maat, käytännöllisesti katsoen, näyttävät olevan vailla riittävää valvontaa ja hoitoa, joten luonnonraiskausta harjoitetaan niillä melkoisessa määrässä. Tämä tila ei voi olla vaikuttamatta tylsistytävästi yksityisten ja yhteiskunnan edesvastuuntuntoon ja turmelematta luonnon kauneusarvoille altista aistia ja mieltä. Senvuoksi olisi hyvä, jos mainittu virkamies saisi silmälläpidettäväkseen myös kunnan n. s. luonnonalueet tässä kosketellulta, etupäässä aatteellisessa ja kasvatuksellisessa suhteessa tärkeältä näkökannalta.

Komitea ehdottaa siten,

että Korkeasaaren ja Seurasaaren hoito jätettäisiin Yleisten töiden hallitukselle, johon tätä varten olisi asetettava erityinen virkamies, sekä

että tämä saisi tehtäväkseen muidenkin kansanpuistojen ja n. s. luonnonalueiden hoidon, eritoten luonnonsuojelusta sillmälläpitäen.

Erinäisiin muihin saarten hoitoon kuuluviin kysymyksiin, kuten liikenteeseen ja ravintolaliikkeeseen y. m., ei liene syytä tässä erikseen koskea, vaan jäisivät ne saarten vastaisen hallinnon varaan.

Helsingissä, helmikuun 2 p. 1920.

Julius Ailio.

Axel Björkenheim.

K. E. Kivirikko.

Lyyli Eronen.

K. M. Levander.

Rolf Palmgren.